

مقاله پژوهشی: طراحی مدل عوامل مؤثر بر همکاری بانک‌های خصوصی ایرانی با فین‌تک‌ها با استفاده از روش فرا ترکیب

ارشد هدایتی* زهره دهدشتی شاهرخ**

محمود محمدیان*** وحید ناصحی فر****

پذیرش: ۱۴۰۱/۰۲/۱۰

دریافت: ۱۴۰۱/۱۲/۰۷

شناسایی / اولویت‌بندی عوامل / بانک‌های خصوصی / فین‌تک

چکیده

رشد نامتوازن و محدود فین‌تک‌ها در ایران، همکاری کمتر بانک‌ها با فین‌تک‌ها و نبود نگاه جامع و علمی به نحوه همکاری بانک‌ها و فین‌تک‌ها ما را بر این داشت تا پژوهش حاضر را با هدف شناسایی عوامل مؤثر در همکاری صنعت بانکداری خصوصی و فین‌تک انجام دهیم. از لحاظ رویکرد پژوهش، روش آمیخته به‌کار برده شده است. در مرحله‌ی اول از روش تحقیق فراترکیب که روش کیفی است استفاده شد. در مرحله‌ی دوم یا کمی برای بررسی و اعتباریابی عوامل شناسایی شده و تهیه الگوی نهایی پژوهش، از روش پیمایشی استفاده شده است. جامعه آماری اول پژوهش

*. دانشجوی دکتری مدیریت بازرگانی گرایش بازاریابی، دانشکده مدیریت و حسابداری، دانشگاه علامه طباطبائی
a_hedayati@atu.ac.ir

** .استاد، دانشکده مدیریت و حسابداری، عضو هیات علمی مدیریت بازرگانی، دانشگاه علامه طباطبائی
dehdashti@atu.ac.ir

*** .استادیار، دانشکده مدیریت و حسابداری، عضو هیات علمی مدیریت بازرگانی، دانشگاه علامه طباطبائی
mohammadian@atu.ac.ir

****. دانشیار، دانشکده مدیریت و حسابداری، عضو هیات علمی مدیریت بازرگانی، دانشگاه علامه طباطبائی
nasehifar@atu.ac.ir

کلیه اسناد مکتوب و مقالات مربوط به فین تک و صنعت بانکداری می باشد، تعداد ۱۷۵ مقاله مرتبط شناسایی شد که پس از طی مراحل مختلف در نهایت تعداد ۲۹ مقاله برای مرحله نهایی و به منظور تجزیه و تحلیل واجد شرایط شناسایی شدند. جامعه آماری دوم شامل خبرگان حوزه صنعت بانکداری که نسبت به فین تک و تحول دیجیتال در عرصه بانکداری اشراف اطلاعاتی دارند می باشد که در نهایت ۱۵ نفر تعیین شدند. با کاربرد مراحل هفت‌گانه فراترکیب سندلوسکی و باروسو در مرحله کیفی پژوهش، الگوی مفهومی در شش لایه مفهومی، مقوله ای و کدها به دست آمد. روایی نظری تحقیق با استفاده از ادبیات تحقیق و اعتباریابی کیفی الگوی حاصل با استفاده از نظرات خبرگان مورد تایید قرار گرفت. الگوی مفهومی پژوهش در شش بُعد: سیاست‌گذاری، زیرساخت‌ها، فرهنگ‌سازی و آموزش، مشتری محوری، فرآیند محوری، ابزارها، تسهیلات و مشوق‌ها ارائه گردید، که به تأیید و توافق بالای خبرگان رسید.

طبقه‌بندی JEL: M13, M2, E2, E4, E5, G2, G3, H4

مقدمه

از زمان انقلاب صنعتی چهارم بخش بانکی تحت تحولات دیجیتال تغییرات اساسی قرار گرفته است.^۱ این عصر جدید، کسب و کار و ساختارهای تاسیس بانک را به چالش می‌کشد. از یک طرف، فناوری‌های جدید از حوزه‌های کسب و کار دیگر به این صنعت منتقل شده‌اند و برنامه‌های کاربردی و سرویس‌های بانکی جدید (مانند سرویس‌های شناسایی آنلاین یا خدمات زنجیره بلوکی) را فعال می‌کنند. از سوی دیگر، تحولات دیجیتال شیوه‌هایی را که مشتریان فکر می‌کنند و عمل می‌کنند را (مثلاً نقطه فروش، حفظ حریم خصوصی داده‌ها) تغییر می‌دهد و مشتریان جدید را افزایش می‌دهد (تقاضای بالایی)^۲. بسیاری از مدل‌های کسب و کار الکترونیکی در دهه ۱۹۹۰، از جمله بانک‌داری آنلاین، خدمات کارگزاری آنلاین، پرداخت با تلفن همراه و بانکداری تلفن همراه، پدیدار شدند. همانند تجارت الکترونیک، بسیاری از این تغییرات منجر به کوچک‌سازی و کاهش تعداد مکان‌های فیزیکی برای بانک‌ها شدند.^۳

در این بین ظهور استارت‌آپ‌های مالی و به ویژه فین‌تک، تحولی نوین را در عرصه بانکداری ایجاد نموده است. فین‌تک به عنوان شرکت‌های کارآفرین در مرکز اکوسیستم‌های فناوری مالی قرار دارند. نوآوری‌های عمده با پرداخت، مدیریت ثروت، اعطای وام، انباشت منابع مالی، بهره‌گیری از بازار سرمایه و بیمه‌گذاری با هزینه‌های عملیاتی پایین تر هدایت می‌شوند تا توازن بیشتر بازارها را با استفاده از خدمات تخصصی‌تر در مقایسه با شرکت‌های سنتی مالی هدف قرار دهند. آن‌ها پدیده خدمات مالی جداگانه‌ای را که برای بانک‌ها به شدت مخرب هستند، هدایت می‌کنند.^۴

علیرغم توسعه سریع فین‌تک‌ها در بانکداری جهان، صنعت فین‌تک در ایران صنعتی نوظهور بوده و چند سال است که به حوزه خدمات مالی کشور راه یافته است. توسعه فین‌تک در ایران به افزایش کارایی صنعت خدمات مالی منجر می‌شود، فرصت کسب و کار جدیدی را ایجاد و بر کیفیت زندگی تأثیر می‌گذارد. بانکداری کشور باید هر چه سریع‌تر به سمت ارائه

1. Chist, Susanne & barberis, janos. (2016).

2. Benedict J. Drasch, Andr'e Schweizer, Nils Urbach (2018)

3. Gai et al. 2018 ؛ Lee & Shin. (2018)

4. Waupsh. (2017)

خدمات نوین بانکی با کمک تکنولوژی های روز دنیا برود و شرکت های نوپا می توانند به سرعت بخشیدن توسعه ی بانکداری دیجیتال در کشور کمک شایانی کنند^۱

ورود تعداد کمی از بانک ها در ایران به حوزه های فن آوری های مالی و بانکداری دیجیتال در کشور، فعالیت محدود بانک ها در برخی از حوزه های این صنعت، تأثیر چرخه عمر شرکت های فین تک بر نحوه همکاری، تأثیر حوزه فعالیت فین تک ها در سیاست ها و شیوه همکاری، انتخاب استراتژی و مدل مشارکت و همکاری بانک ها و استارت آپ ها را پیچیده تر می کند. در حال حاضر در ایران موضوع بهره گیری صنعت بانکداری از دستاوردهای فین تک به طور مؤثر و مطلوبی دنبال نمی شود و تعداد محدودی از بانک های ایرانی به صورت جدی وارد این موضوع شده اند و در این بین صنعت بانکداری به علت ضعف در ساز و کارهای مورد نیاز در جهت انطباق با فرآیندهای فین تک و سایر عوامل، نتوانسته است از استارت آپ های مالی در جهت توسعه ی فرآیندهای بانکداری استفاده نماید. بنابراین محدود بودن دانش و تجربیات از یک سو، پیچیدن نسخه ای واحد برای انواع فین تک ها و ایجاد ساز و کارهای مشخص به منظور بهره گیری از استارت آپ های مالی نظیر فین تک را در صنعت بانکداری با چالش مواجه ساخته است.

به دلیل دانش و مطالعات اندک موجود در حوزه همکاری های بانک با فین تک در ایران، تمایل زیاد بانک های ایرانی به حوزه پرداخت فین تک ها در کشور و در نتیجه توزیع نامتوازن سرمایه گذاری در بخش های مختلف فین تک ها، ساختار سنتی و بروکراسی نظام بانکی، ارتباط محدود بانک ها با نظام مالی بین المللی و ضرورت توجه و بررسی علمی کاستی های موجود و ارائه راه کارهای جامع و عملی را بیش از پیش ضروری کرده است. در همین راستا، به منظور ارائه ی ساز و کارهای مناسب به منظور همکاری دو جانبه بین بانک های خصوصی و فین تک ها، ضرورت دارد تا نسبت به شناسایی عوامل مؤثر بر مواجهه بانک های خصوصی با ابزارهای فین تک از جنبه های مختلف، اقدام شود تا مسیر استقرار و بهره برداری از فین تک هموار شود. در بررسی مطالعات قبلی در زمینه ی فین تک ملاحظه می شود که عوامل مؤثر بر پیاده سازی فین تک به صورت عملیاتی از منظر سیاست های مورد نیاز، زمینه های اجرایی و ... مورد بررسی قرار نگرفته است که از منظر کاربردی ضرورت دارد برای بررسی این موضوع و ایجاد

ساختار و مدلی برای موضوع مورد بحث، مدلی ارائه شود. به طور کلی هدف از انجام این مقاله، شناسایی عوامل مؤثر بر پیاده‌سازی فین‌تک در صنعت بانکداری کشور در قالب ارائه‌ی یک چارچوب راهبردی می‌باشد.

۱. مروری بر ادبیات

۱-۱. مبانی نظری

۱-۱-۱. فناوری‌های مالی

فناوری‌های مالی کاربرد فناوری برای ارائه‌ی محصولات و خدمات نوآورانه در بخش مالی است. این یک ساختار شکنی نوظهور در بازار است که با تلفیق فناوری و اقتصاد مدرن بر مدل‌های تجاری متداول و ساختارهای مالی تأثیر می‌گذارد.^۱ توسعه بازار فین‌تک با افزایش تجربه مشتری در ارائه خدمات مالی متنوع و کارآمد، راه‌حل‌های نوینی را در اختیار مصرف‌کنندگان قرار داده است.^۲ بحران مالی جهانی در سال ۲۰۰۸، همراه با استفاده از نوآوری‌های فناوری معاصر، مانند رسانه‌های اجتماعی، هوش مصنوعی^۳ و تجزیه و تحلیل داده‌ها، انگیزه پیشرفت فین‌تک به الگوی جدیدی را فراهم کرد.^۴

اکوسیستم فین‌تک^۵ از پنج مولفه تشکیل شده است که با یکدیگر همکاری می‌کنند تا اقتصاد را تحریک کنند، تجربه مشتری را بهبود ببخشند و مشارکت اجتماعی را ارتقا دهند: استارت‌آپ‌ها، شرکت‌های فناوری محور، دولت، مشتریان و موسسات مالی سنتی مانند بانک‌ها. ظهور فین‌تک اساساً باعث اخلال در عملکرد شرکت‌های سنتی است و از این رو یکی از مهم‌ترین تحولات است.^۶

سازماندهی مجدد جریان‌های اطلاعات مالی، پذیرش بانکداری آنلاین را تسهیل کرده است.^۷ و برخی از نوآوری‌های مالی، کانال‌های جدیدی از جریان اطلاعات مالی از جمله

1. Oanhg, (2016)

2. Gai & Oiu, (2018)

3. Artificial Intelligence

4. Lee and Shin, (2018)

5. FinTech

6. Gozman et al (2018)

7. Gomber et al (2017)

شبکه‌ها، استانداردها و پروتکل‌های پیام‌رسانی را ایجاد کرده‌اند. به‌عنوان مثال، رابط‌های کاربری برنامه‌نویسی^۱ این امکان را دارند که تجربیات مشتری محور شخصی ایجاد کنند و نوآوری‌های بانکداری را به‌عنوان یک بستر تسهیل کنند^۲. بانک‌های رقیب (نئوبانک^۳) اکنون یک پدیده جهانی فین‌تک هستند و با ارائه خدمات تلفن همراه خود میلیون‌ها مشتری را به خود جلب کرده‌اند. به‌عنوان مثال، نئوبانک از برزیل، با ۱۵ میلیون مشتری بزرگترین بانک رقیب جهان است^۴.

بیشتر شرکت‌های مالی شروع به ایجاد همکاری با شرکت‌های تازه تأسیس فین‌تک کرده‌اند تا استراتژی‌هایی را برای ارائه خدمات ارزشمند به مصرف‌کنندگان توسعه دهند. اگرچه، از آنجا که فین‌تک رشد بسیار سریعی در سطح جهان دارد، سیاست‌گذاران باید وابستگی متقابل اجزای مختلف سازنده اکوسیستم فین‌تک و نحوه ظهور آن را درک کنند، زیرا پیش‌بینی می‌شود که میزان شکست استارت‌آپ‌های فین‌تک بسیار بالا باشد^۵.

۱-۱-۲. فین‌تک

فین‌تک‌ها معمولاً استارت‌آپ‌ها و شرکت‌های نوپایی هستند که به کمک فناوری‌های جدید و با استفاده از اینترنت، کلیه‌ی خدمات و مسائل مربوط به حوزه‌های مالی را در عین حفظ امنیت و کیفیت خدمات، با سرعت و شفافیت بیشتر و هزینه‌ی کمتر انجام می‌دهند. به عبارتی فین‌تک شامل موج جدیدی از شرکت‌هایی است که روش‌های متداول پرداخت، ارسال پول، استقراض، وام‌دهی و سرمایه‌گذاری را تغییر می‌دهند^۶.

فین‌تک‌ها بر خلاف خدمات متداول بانکی، اغلب روی حل یک مشکل خاص تمرکز می‌کنند، همین باعث می‌شود که قادر باشند تجربه کاربری منحصر به فرد را در محصولات خود پدید آورند. طبق دسته‌بندی‌های انجام شده می‌توان استارت‌آپ‌های فین‌تکی را در ۹ دسته «پرداخت»، «مدیریت مال/پول»، «انتقال پول بین‌المللی»، «قرض دهی»، «پول»، «مدیریت

1. Application Programming Interfaces - API

2. Zachariadis and Ozcan (2016)

3. NuBank

4. Fintechnews Singapore (2020)

6. Jarunee. (2018)

ثروت»، «اینشور تک^۱» و «رگ تک^۲» تقسیم‌بندی کرد^۳. علاوه بر این، فین تک‌ها همچنین API^۴ و زیرساخت را به عنوان رابط‌های دیجیتال برای دیگر شرکت‌ها و مشتریان ارائه می‌دهد^۵. صنعت فین تک به صورت جهانی در حال شکوفایی است و به وضوح توجهات زیادی را به خود جلب کرده تا جایی که میزان سرمایه‌گذاری در این شرکت‌ها به میزان زیادی افزایش یافته است. به نظر می‌رسد فین تک‌ها نسبت به نهادهای مالی سنتی در استفاده از فرصت‌ها و ارائه‌ی راه حل‌های نوآورانه و رویکردهای مشتری‌مدارانه، بسیار چابک‌تر عمل می‌کنند^۶. بر این اساس، فین تک به عنوان موتور محرکه‌ی نوآوری در صنعت مالی شناخته شده و پیش‌بینی می‌شود در آینده نقشی اساسی در این صنعت داشته باشد. با توجه به پیشرفت‌های فین تک، بانک‌ها برای این‌که سهم بازار خود را حفظ کنند، گسترش دهند و حتی بقا پیدا کنند و همچنان به عنوان یک بازیگر محوری در اکوسیستم مالی به فعالیت ادامه دهند باید خود را با سرعت نوآوری منطبق سازند زیرا گفته می‌شود فین تک‌ها با سرعت بالاتری در حال رشد هستند، درآمد بیشتری ایجاد می‌کنند و احتمال موفقیت دائمی افزون‌تری دارند^۷.

۱-۱-۳. پیشینه تحقیق

موسیا و گارسیا^۸ در سال ۲۰۲۱ در مطالعه‌ی خود به بررسی استراتژی‌های مورد نیاز در استقرار و پیاده‌سازی فین تک پرداختند. نتایج تحقیق نشان داد که نقش ارتباطات الکترونیکی در استراتژی یک سازمان و نحوه استفاده از تکنیک‌های تجزیه و تحلیل و مدل‌سازی برای استفاده از محتوای رسانه‌های دیجیتال را مورد بررسی قرار می‌دهد. این مقاله درباره اعتبار تاریخی که بانک‌ها تجربه کرده‌اند و اینکه چگونه صنعت فین تک فعلی می‌تواند از اشتباهات گذشته استفاده کند، بحث می‌کند. در نهایت، مروری بر مکانیسم‌های مؤثر برای بهبود شهرت الکترونیکی ارائه شده است.

1. INSURTECH

2. REGTECH

3. Haycock Jamesr Richmond Shane, (2015)

4. Application Programming Interface

5. Benedict J. Drasch, Andr'e Schweizer, Nils Urbach (2018)

6. Aggostin & Roobini. (2017)

7. Lee and Shin. (2018)

8. Mocia & Garcia (2021)

بهنداری^۱ در سال ۲۰۲۰ در مطالعه‌ی خود به بررسی استراتژی‌های توسعه فین تک پرداختند. نتایج تحقیق نشان داد که در نظر گرفتن استراتژی‌ها و سیاست‌های تأمین مالی جمعی و ایجاد شبکه‌های اجتماعی در دسترسی سریع به خدمات بانکی موجب توسعه‌ی فین تک در نظام بانکداری می‌شود.

هانتراکال^۲ در سال ۲۰۱۸ در مقاله‌ی خود به بررسی فین تک از منظر حقوقی و خطرات و رویکردهای توسعه مورد بررسی قرار دادند. نتایج تحقیق نشان داد که تایلد باید با ایجاد قوانین و مقررات انعطاف پذیر برای استقرار در مدل‌های تجاری نوین، از ظهور نوآوری‌های مالی استقبال کند. در نتیجه، هر بخش می‌تواند هرگونه موانع را تغییر داده، تنظیم و غلبه کند، در حالی که افراد را برای دسترسی به خدمات مالی به روشی پایدار و ایمن تقویت می‌کند. با این حال، یکی از موانع اصلی برای اجرای کارآمد و توسعه فناوری مالی در تایلد مربوط به قانون بی ربط به فناوری مدرن است، از این رو جلوگیری از دسترسی به خدمات مالی در بین کارآفرینان و عموم مردم و در نتیجه افزایش هزینه‌های غیرضروری اقتصادی. توجه و تمرکز اصلی این مطالعه بر جنبه‌های حقوقی اکوسیستم فین تک‌ها است سایر مولفه‌ها مورد بررسی قرار نگرفته اند.

کاپلان و استرومبرگ^۳ در مطالعه‌ی خود به ارائه‌ی سند راهبرد سرمایه‌گذاری شرکت سرمایه‌گذار خطرپذیر پرداختند. نتایج تحقیق نشان داد که عوامل بازار شرکت، محصول یا خدمت، تکنولوژی، استراتژی و رقابت، تیم مدیریت، مفاد قرارداد و شرایط مالی و خروج بر سرمایه‌گذاری شرکت‌های خطرپذیر تأثیرگذار است.

الحسینی (۱۴۰۰) در مطالعه‌ی خود به بررسی روابط مهندسی مالی و تاب‌آوری با تمرکز بر ابزارها و استارت‌آپ‌های مالی پرداختند. وی با اشاره به این که اصطلاح تاب‌آوری یا آسیب‌پذیری اقتصادی در عرصه‌ی اقتصادی کشور دارای اهمیت است به این نتیجه دست یافت که تاب‌آوری مالی می‌بایست به عنوان یکی از مهمترین سیاست‌ها و اولویت‌های دولت در مواجهه با تکانه‌های اقتصادی و پیشران‌های محیطی باشد.

مرادی و همکاران (۱۳۹۹) در مطالعه‌ی خود بررسی فرآیند توسعه‌ی استارت‌آپ‌های فین تک در ایران، با تأکید بر عوامل و موانع پیش‌رو پرداختند. نتایج تحقیق نشان داد که چالش‌های

1. Bhandari (2020)

2. Hantrakal (2018)

3. Caplan & Stromberge (2018)

قانون‌گذاری، عدم وجود استراتژی شفاف در بانک‌ها برای همکاری و شرایط کلان سیاسی و اقتصادی کشور به ویژه تحریم‌ها بوده و راهبردهایی از جمله تدوین استانداردها و قوانین جدید متناسب با نیاز استارت‌آپ‌ها و به ویژه فرآیندهای بانکداری باز و ترسیم نقشه راه تحول دیجیتال صنعت بانکداری با همکاری ذینفعان کلیدی، می‌تواند به توسعه استارت‌آپ‌های منجر می‌شود. الحسینی (۱۳۹۹) در مطالعه‌ی خود به بررسی روابط مهندسی مالی و تاب‌آوری با تمرکز بر ابزارها و استارت‌آپ‌های مالی پرداختند. وی با اشاره به این که اصطلاح تاب‌آوری یا آسیب‌پذیری اقتصادی در عرصه‌ی اقتصادی کشور دارای اهمیت است به این نتیجه دست یافت که تاب‌آوری مالی می‌بایست به عنوان یکی از مهمترین سیاست‌ها و اولویت‌های دولت در مواجهه با تکانه‌های اقتصادی و پیشران‌های محیطی باشد.

نیک بین و همکاران (۱۳۹۷) در مطالعه‌ی خود به ارائه‌ی مدلی در راستای کسب و کارهای الکترونیکی با روش شبکه خزان پرداختند. نتایج تحقیق نشان داد که سه بعد شامل ابعاد ساختارمحور، استراتژی محور و تکنولوژی محور دارای اهمیت هستند. در بُعد استراتژی محور، مؤلفه‌های توجه به نکات در حین فروش، داشتن سیستم نوآوری و در بُعد ساختارمحور مؤلفه‌های داشتن سیستم انبارداری و داشتن سیستم توزیع و در بُعد استراتژی محور مؤلفه‌های توجه به جامعه و پیچیدگی زیاد بازار دارای ارجحیت هستند.

قائمی و همکاران (۱۳۹۶) در مقاله‌ی خود به بررسی استارت‌آپ‌های بانکی در حوزه خدمات نوین بانکداری پرداختند. نتایج تحقیق نشان داد که بیش از ۸۰ درصد مدیران پاسخگو اعتقاد داشتند که با برنامه‌ریزی مناسب می‌توان به استارت‌آپ‌های بانکی کمک کرد تا در کشور ایران نیز حضور گسترده‌ای داشته باشند، بانگاهی گذرا می‌توان دریافت که فروض موجود در تحقیق هرکدام با احتمال‌های متفاوت ولی تقریباً به طور قاطع به تصویب رسیده‌اند. توجه به حوزه فین‌تک‌ها و کمک به توسعه آن از نتایج بارز این مطالعه می‌باشد ولی شکل کمک و همکاری بانک‌ها و فین‌تک‌ها در این مطالعه مورد بررسی قرار نگرفته است.

۲. روش‌شناسی پژوهش

این پژوهش از منظر استراتژی پژوهش، روش آمیخته یا ترکیبی از نوع اکتشافی است. روش ترکیبی اکتشافی، روشی است که در دو فاز اساسی شامل فازهای کیفی و کمی انجام می‌شود. در

فاز کیفی، محقق با استفاده از روش تحلیل داده‌های کیفی که به طور مشخص در این پژوهش از روش فراترکیب استفاده می‌شود، به مدل‌سازی یا الگوسازی می‌پردازد و در فاز کمی، با استفاده از نسبت به تجزیه و تحلیل داده‌های کمی اقدام می‌گردد. به طور کلی در این مقاله، محقق مراحل اجرایی زیر را در پیش گرفته است:

در مرحله‌ی اول یعنی گردآوری داده‌های کیفی پژوهش که هدف آن تدوین الگو است از روش فراترکیب استفاده نمود. به منظور تحقق هدف پژوهش، از روش هفت مرحله‌ای سندلوسکی و باروسو استفاده شد. در مرحله‌ی دوم، صحت‌گذاری و اعتبارسنجی الگو ارائه شده با استفاده از نظر ۱۵ نفر از خبرگان صنعت بانکداری شامل مدیران و مشاوران دارای پست سازمانی و تجربه مرتبط که از روش نمونه‌گیری هدفمند و از نوع قضاوتی و گلوله برفی انتخاب شدند می‌پردازد. به این ترتیب روش پژوهش از منظر گردآوری داده‌ها به صورت توصیفی - پیمایشی است.

۳. یافته‌ها

گام اول: طرح سؤال‌های پژوهشی

در گام نخست مرحله‌ی فراترکیب پژوهش حاضر، ابتدا پرسش‌های مبنایی مطرح شده و با پاسخ‌گویی به آن‌ها محدوده کار مشخص می‌شود. چنین محدودیت‌هایی زمینه‌ساز رفع ابهام‌هایی احتمالی در مراحل بعدی پژوهش خواهد بود. در جدول (۱)، سؤال‌های پژوهش به همراه مؤلفه‌های آن‌ها بیان شده است.

جدول ۱- سؤال‌های گام نخست فراترکیب

پرسش‌های پژوهش	مشخصه‌ها
ابعاد و مؤلفه‌های مؤثر بر همکاری بانک‌های خصوصی و فین‌تک	چیستی (What)
منابع مختلف اعم از مقاله و پایان نامه در مورد همکاری بانک‌های خصوصی و فین‌تک	جامعه مورد مطالعه (Who)
کلیه منابع موجود بین سال‌های ۲۰۱۴ تا ۲۰۲۱ میلادی	محدودیت زمانی (When)
بررسی موضوعی منابع، استخراج کدها، بررسی و تحلیل مفاهیم، دسته‌بندی مفاهیم و ایجاد مقوله‌ها	چگونگی روش (How)

گام دوم: بررسی متون نظام‌مند

برای این پژوهش، مقالات، پروژه‌ها و پژوهش‌های انجام شده و همچنین مصاحبه با خبرگان صنعت بانکداری مرتبط با موضوع پژوهش مورد بررسی و مطالعه قرار گرفته است. برای مرور و دسته‌بندی محتوای مقالات تولید شده در زمینه‌ی مورد پژوهش، با مراجعه به بانک‌های مقالات علمی و از طریق موتور جستجوی علمی گوگل، پژوهش آغاز شد. از آن‌جا که دامنه پژوهش‌ها صورت گرفته روی موضوع مورد نظر محقق بود، کلیدواژه‌های جدول (۲) با دو زبان فارسی و انگلیسی به اشکال نوشتاری مختلف، مورد جستجو قرار گرفت که تعداد کمی از مقالات در جستجوی اولیه یافت شد که این نشان از محدودیت پژوهش در زمینه‌ی موضوع پژوهش بود که به منظور اشباع نظری محقق، مصاحبه با خبرگان نیز در دستور کار قرار گرفت.

جدول ۲- کلیدواژه‌های جستجو

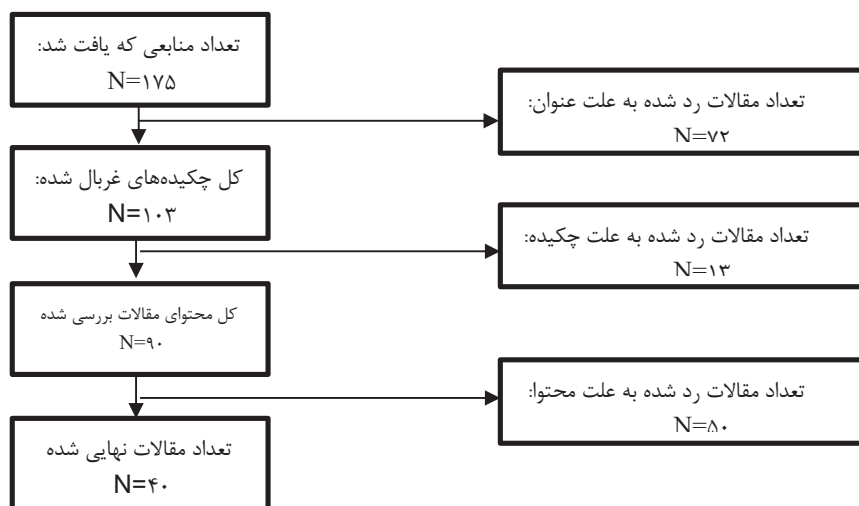
فارسی	انگلیسی
همکاری بانک‌های خصوصی و فین‌تک	Private banks and Fintech cooperation
پیاده‌سازی فین‌تک	Fintech implementation
عوامل مؤثر بر پیاده‌سازی فین‌تک	Factors affecting Fintech implementation
ساز و کارهای فین‌تک در صنعت بانکداری	Fintech mechanisms in the banking industry

گام سوم: بررسی نظام‌مند متون

در این گام، محقق کیفیت مقالات را ارزیابی می‌کند و هدف از این مرحله حذف مقاله‌ها و کتاب‌هایی است که پژوهشگر به یافته‌های ارائه شده در آن‌ها اعتمادی نداشته باشد و ممکن است آن‌ها را رد کند. در این پژوهش، معیارهای در نظر گرفته شده در چک لیست ارزیابی کیفی این پژوهش به طوری که شامل معیارهای لازم در گام‌های پالایش، ارزیابی تکنیکی و پارادایمی هستند، عبارتند از:

- روش گردآوری داده، نحوه تجزیه و تحلیل داده‌ها
- تناسب طرح پژوهش با هدف پژوهش
- بیان روشن یافته‌ها، توجیه مناسب نتیجه پژوهش

• تجانس بین پارادایم‌های هدایت‌کننده پروژه پژوهش‌های با روش‌های انتخاب شده در طول این پژوهش، محققین به بررسی هر یک از مطالعات پرداختند و طی مباحثات و مبادلات به این توافق رسیدند که مطالعات از کیفیت لازم برخوردارند. مقالات بر اساس معیارهایی بر اساس فرآیند نمایش داده شده در شکل (۲) حذف یا انتخاب شدند. معیارهای پذیرش یا عدم پذیرش، شامل مواردی چون محدوده‌ی جغرافیایی، زبان مطالعات، زمان مطالعات، روش‌های مطالعات، جامعه مورد مطالعه، شرایط مورد مطالعه و نوع مطالعه است. بسیاری از مقالات حذف شدند چرا که آن‌ها معیارهای انتخاب را برآورده نمی‌کردند. با توجه به ماهیت پژوهش مقالات غیرمرتبط با زمینه پژوهش از این مطالعه کنار گذاشته شدند. در پایان ۴۰ مقاله مربوط به موضوع، یا اشاره داشته به بخشی از موضوع انتخاب شد.

شکل ۲- شیوه‌ی انتخاب و ارزیابی مقاله‌های مناسب جهت تحلیل

گام چهارم: استخراج اطلاعات متون

در این مرحله برای افزایش سرعت و دقت بازیابی به هر اثر کدی اختصاص داده شد. به همین منظور برای مقاله‌های مروری از کد مم، برای مقاله‌های پژوهشی از کد مپ، برای کتاب از کد ک

و برای فصل کتاب از کد فک استفاده شد. چنین کدهایی هم در فضای صفحه‌ها، صرفه‌جویی کرده و هم دقت بازیابی و دسته‌بندی بعدی را افزایش می‌دهد. در جدول مربوط به این گام، امتیاز دریافتی هر مقاله بر اساس سیاهه ارزیابی CASP و نیز رتبه کیفی هر اثر در بین کلیه آثار آورده شده که تحلیل‌های ثانویه را آسان می‌کند. در جدول (۳) یک ستون برای ردیف مقاله، یک ستون برای کد مقاله، ستونی برای نام مؤلفان و سال انتشار مقاله، ستونی برای اطلاعات استخراج شده، ستونی برای نوع پژوهش، ستونی برای امتیاز دریافتی و ستونی نیز برای رتبه‌ی کیفی در نظر گرفته شده است. شایان ذکر است که با توجه به حجم زیاد جداول مربوطه، در این قسمت تنها بخش‌هایی کوچک از یافته‌ها در قالب جدول‌هایی ارائه می‌شود. در ادامه گام چهارم فراترکیب، مفاهیم کلیدی از آثار به صورت جداگانه استخراج و در قالب جدولی جداگانه تهیه شدند. از آن‌جا که مطالعات نظام‌مند و از نوع تحلیل محتوا با مفاهیم و مقوله‌ها سر و کار دارند، باید نگاهی تفسیری و یکپارچه‌نگر به مؤلفه‌ها و عناصر یافته شده داشت. برای سهولت و تسریع کار در مرحله‌ی بعدی کدگذاری که از خود ادبیات گرفته شده بودند به صورت موقت شناسایی و دسته‌بندی شده و برای هر مقوله منابع و آثار شناسایی شده آورده شدند تا زمینه تفسیرهای بعدی مهیا گردد. جهت تحلیل‌های بعدی، فراوانی تکرار هر مقوله در بین آثار بررسی شده نیز بررسی شد تا پشتوانه نظری هر مقوله توجیه‌پذیر باشد. در مجموع نود و پنج مؤلفه شناسایی شدند که از حیث تکرار و فراوانی دارای تنوع نیز بودند. در جدول (۳) تنها بخشی از جدول اصلی است و به دلیل حجم زیاد تنها گزیده‌ای از یافته‌ها ارائه شده است. شیوه‌ی کار و بقیه یافته‌ها به همین ترتیب مرتب شده‌اند.

جدول ۳- گزیده‌ای از اطلاعات اولیه استخراج شده از آثار منتخب در فراترکیب

رتبه کلی	کد	منبع	اطلاعات اولیه	نوع پژوهشی
۵	۳ مپ	(رودپشتی و همکاران، ۱۳۹۹)	کاهش درآمد خدمات مالی و سودآوری بانک‌ها منجر به کاهش حقوق صاحبان سهام شده که به تبع آن شاخص تاب‌آوری بانک‌ها با کاهش مواجه می‌شود.	پژوهشی کیفی
۶	۵ مپ	ثانوی فرد و همکاران (۱۳۹۸)	ساختار مالی، توسعه دهندگان فناوری‌های مالی، ظهور فین‌تک، ظهور استارت‌آپ‌های مالی، محیط کسب و کار، تخصص مالی، بخش‌بندی مشتریان، ارزش پیشنهادی، ارتباطی مشتریان، مدیریت زیرساخت‌ها، جنبه مالی، بهبود عملکرد سازمانی، بهبود فضای کسب و کار، بانکداری مجازی	پژوهش کمی / کیفی
۸	۷ مپ	رجیبی (۱۳۹۷)	افزایش سرعت گردش پولی، کاهش هزینه‌ها، حذف بوروکراسی، ریسک‌های احتمالی	پژوهش کیفی
۱۰	۱۸ مپ	(آقاجانی و دولتی، ۱۳۹۵)	ضعف آموزش عالی، انتظارات از حکومت و ریسک‌گریزی	پژوهش کیفی
۲۵	۱۹ مپ	ثانوی فرد و همکاران (۱۳۹۸)	ظهور فین‌تک، ظهور استارت‌آپ‌های مالی، محیط کسب و کار، تخصص مالی، بخش‌بندی مشتریان، ارزش پیشنهادی، ارتباطی مشتریان، مدیریت زیرساخت‌ها، جنبه مالی، بهبود عملکرد سازمانی، بهبود فضای کسب و کار، بانکداری مجازی	پژوهشی کیفی
۲۸	۲۷ مپ	حداد و هرانف (۲۰۱۸)	مدیریت دارایی، خدمات مبادله، تأمین مالی، بیمه، برنامه وفاداری، پرداخت، تکنولوژی نظارتی، مدیریت ریسک	پژوهش کیفی
۳۰	۲۸ مپ	موسیا (۲۰۲۱)	استراتژی‌های مالی، ایجاد تحول در حوزه دیجیتال، فناوری‌های زیرساخت در بانک	پژوهش آمیخته
۳۱	۳۰ مپ	بهانداری (۲۰۲)	در نظر گرفتن استراتژی‌ها و سیاست‌های تأمین مالی جمعی، ایجاد شبکه‌های اجتماعی در دسترس، تسریع خدمات بانکی	پژوهش کیفی
۳۴	۳۲ مپ	هانتراکال (۲۰۱۸)	قوانین و الزامات پیرامون استقرار فین‌تک	پژوهش کیفی
۳۶	۳۴ مپ	کاپلان و استرومیرگ (۲۰۱۸)	بازار شرکت، محصول یا خدمت، تکنولوژی، استراتژی و رقابت، تیم مدیریت، مفاد قرارداد و شرایط مالی و خروج	پژوهش کیفی
۳۷	۳۸ مپ	لثو و همکاران (۲۰۲۱)	ابهامات رفتاری سرمایه‌گذاران، پذیرش ریسک‌های معاملاتی	پژوهش کیفی

در جدول (۳)، گزیده‌ای از اطلاعات اولیه استخراج شده از آثار منتخب در فراترکیب بر اساس کد مفهومی مقالات، محقق و سال، اطلاعات اولیه و نوع پژوهش ارائه گردید که و ابعاد اصلی بر اساس ماهیت و محتوای مؤلفه‌ها به تناظر پژوهش‌ها ارائه شد.

جدول ۴- گزیده‌ای کدگذاری محوری موضوع‌های استخراج شده

مقوله	منبع	فراوانی
سیاست‌گذاری	مپ: ۳ و ۱۳ و ۱۵ و ۱۸ و ۱۹ و ۲۳ و ۲۹ و ۱۷ مر: ۵۵ و ۴ و ۹ ک: ۱	۱۲
زیرساخت‌ها زمینه‌های اجرایی	مپ: ۵ و ۱۱ و ۲۴ و ۳۱ و ۴۸ و ۵۴ و ۵۹ مر: ۵	۸
ابزارها، تسهیلات و مشوق‌ها	مپ: ۳ و ۵ و ۹ و ۱۲ و ۱۵ و ۱۷ و ۱۹ و ۲۴ و ۲۹ و ۳۱ و ۳۸ و ۴۱ و ۴۵ و ۴۸ و ۵۱ و ۵۹ مر: ۱۸	۱۶
فرهنگ‌سازی و آموزش	مپ: ۱۰ و ۱۵ و ۱۸ و ۱۶ و ۲۳ و ۳۳ و ۳۴ و ۳۹ و ۴۸ و ۵۱ و ۵۶ و ۶۰	۱۲
فرآیند محوری	مپ: ۲ و ۶ و ۹ و ۱۱ و ۱۴ و ۱۷ و ۲۱ و ۲۶ و ۲۷ و ۳۴ و ۴۵ و ۴۷ و ۴۹ و ۵۱ و ۵۳ مر: ۱۸ و ۵	۱۷
مشتری‌مداری	مپ: ۱ و ۱۴ و ۱۸ و ۱۹ و ۲۳ و ۲۷ و ۲۹ و ۳۴ و ۳۷ و ۳۹ و ۴۱ و ۴۵ و ۵۶ و ۵۹	۱۴

در جدول (۴)، کدگذاری محوری موضوع‌های استخراج شده از مقالات و پژوهش‌های مرتبط، به تفکیک ابعاد اصلی شامل تدوین سیاست‌گذاری، زیرساخت‌ها و زمینه‌های اجرایی، فرهنگ‌سازی و آموزش، ابزارها، تسهیلات و مشوق‌ها، فرآیند محوری و مشتری‌مداری ارائه گردید.

گام پنجم: تلفیق یافته‌های کیفی

بر اساس روش فراترکیب تمام عوامل شناسایی شده از مطالعات پیشین را که در پاسخ به سؤالات طراحی شده استخراج شده‌اند و در قالب کد در جدول (۳) نگاهشته شده‌اند، در نظر گرفته

سپس با دسته‌بندی مفهومی هر کد، مفاهیم مرتبط با پژوهش شناسایی می‌شود. کاری که در این بخش انجام می‌شود، تجزیه و تحلیل و تلفیق کیفی است. هدف فراترکیب ایجاد تفسیری یکپارچه و جدید از یافته‌هاست^۱. در مقاله‌ی حاضر، تمامی ساز و کارهای استخراج شده را که در گام قبلی به منزله‌ی کد در نظر گرفته شد و در فرم ماتریس مقیاس به تصویر کشیده شد و سپس با در نظر گرفتن مفهوم هر یک از این کدها، در یک مفهوم مشابه دسته‌بندی شدند. با انجام این کار تفسیری فراتر از هر یک از مطالعات گنجانده شده در فراترکیب از پدیده‌ی مورد نظر ارائه شده و در عین حال در برگیرنده‌ی همه‌ی آن‌ها نیز خواهد بود به گونه‌ای که اثر هر یک از مطالعات اولیه را می‌توان در این کل جستجو کرد. به طور کلی ابعاد اصلی بر اساس مطالعات و استنتاج محقق شامل ابعاد "سیاست‌گذاری"، "زیرساخت‌ها و زمینه‌های اجرایی"، "فرهنگ‌سازی و آموزش"، "فرآیند محوری"، "مشتری مداری" و "ابزارها، تسهیلات و مشوق‌ها" هستند.

گام ششم: اعتباریابی کیفی ابعاد و مؤلفه‌های شناسایی شده

در مرحله‌ی بعدی در پژوهش حاضر، راستی‌آزمایی و اعتباریابی و روایی سنجی ابعاد و مؤلفه‌های به دست آمده از مراحل قبلی فراترکیب مورد بررسی قرار می‌گیرد. با توجه به این که مرحله‌ی ششم از فراترکیب پالایش کیفی یافته‌های به دست آمده است با روش گروه کانونی از طریق نظرسنجی از خبرگان به دست می‌آید. با توجه به این که ابعاد و مؤلفه‌های به دست آمده از مقالات پیشین اقتباس و استخراج شده است بنابراین دارای روایی قابل قبولی است اما برای تعیین میزان توافق بر روی مؤلفه‌های به دست آمده و نزدیک کردن آن به نظرات و دیدگاه‌های علمی‌تر و اصولی‌تر اعتباریابی در دستور کار محقق قرار می‌گیرد. روش پیمایش یکی از روش‌های متداول در روش پژوهش است که به منظور جمع‌آوری اطلاعات، بررسی مسئله و نظرسنجی مستقیم از خبرگان انجام می‌شود. به دلیل محدودیت‌های پاندمی کرونا، جمع‌آوری داده‌ها از طریق فضای مجازی انجام شد و تمامی خبرگان صنعت بانکداری که نسبت به فین‌تک و تحول دیجیتال و فناوری اطلاعات در حوزه‌ی مالی دارای تخصص بودند به صورت همگن و بر اساس نمونه‌گیری هدفمند و در دسترس به تعداد ۱۵ نفر تعیین شدند و ابعاد و مؤلفه‌ها در قالب پرسشنامه به صورت طیف

لیکرت به نظرسنجی خبرگان گذاشته شد. مشخصات خبرگانی که در این پژوهش از نظرات آن‌ها استفاده شده به صورت جدول (۵) است:

جدول ۵- مشخصات خبرگان

۱۰	مرد	جنسیت
۵	زن	
۲	کارشناسی	تحصیلات
۴	کارشناسی ارشد	
۹	دکتری	
۲	بین ۵ تا ۱۰ سال	سابقه کار
۱	بین ۱۰ تا ۱۵ سال	
۲	بین ۱۵ تا ۲۰ سال	
۶	بین ۲۰ تا ۲۵ سال	
۴	بین ۲۵ تا ۳۰ سال	
۳	مدیریت مالی	رشته تحصیلی
۹	مهندسی کامپیوتر	
۳	سایر	

در ادامه، یافته‌های مرحله‌ی کمی پژوهش ارائه شده است. شاخص‌های توصیفی (میانگین، انحراف معیار، کجی و کشیدگی) ابعاد و مؤلفه‌ها در جداول (۶)، (۷)، (۸)، (۹)، (۱۰) و (۱۱) گزارش شده است:

جدول ۶- شاخص‌های توصیفی مؤلفه‌های بُعد سیاست‌گذاری

متغیرها	میانگین	انحراف معیار	کجی	کشیدگی
تدوین دستورالعمل‌ها مطابق با استانداردهای فین‌تک	۴/۵	۵/۲۴	۰/۱۳	-۱/۴۲
تدوین خط مشی‌های بانکداری الکترونیکی	۴/۳	۰/۷۴	۰/۷۶	-۰/۷۸
تدوین قوانین حفظ اطلاعات و امنیت اطلاعاتی	۸/۵	۱/۵۵	-۰/۰۲	-۱/۴۵
تدوین نقشه راه مبتنی بر فین‌تک	۳/۵	۱/۴۳	-۰/۰۰۹	-۱/۱۷
همسویی و هم‌راستایی اقدامات در صنعت بانکداری مطابق با الزامات فین‌تک	۵/۷	۱/۶۲	-۰/۱۳	-۱/۳۶

همان‌طور که در جدول (۶) نشان داده شده است، تدوین قوانین حفظ اطلاعات و امنیت اطلاعاتی در بُعد الزامات و سیاست‌گذاری دارای بیشترین میانگین با امتیاز ۸/۵ و تدوین نقشه راه مبتنی بر فین‌تک دارای کمترین میانگین با امتیاز ۳/۵ به دست آمده است.

جدول ۷- شاخص‌های توصیفی مؤلفه‌های بُعد زیرساخت‌ها

متغیرها	میانگین	انحراف معیار	کجی	کشیدگی
تسهیل دسترسی به اطلاعات	۵/۵	۱/۳۷	۰/۰۸	-۱/۷۳
نحوه نمایه‌سازی اطلاعات مالی	۷/۸	۳/۲۵	-۱/۲۸	۰/۵۷
استقرار موتور جستجو	۳/۵	۱/۸۷	-۱/۰۱	-۰/۰۴
دیجیتالی شدن داده‌های بانکی	۲/۴	۱/۶۴	-۱/۳۹	۰/۵۴
شفافیت اطلاعاتی	۷/۵	۱/۲۹	-۰/۱۱	-۱/۷۰
فراهم‌سازی دسترسی یکسان به اطلاعات مالی	۲/۳	۰/۴۸	۰/۴۶	-۱/۳۵
تسریع دستیابی به اطلاعات مالی	۶/۴	۰/۵۲	-۰/۳۲	-۱/۵۷

همان‌طور که در جدول (۷) نشان داده شده است، نحوه‌ی نمایه‌سازی در بُعد زیرساخت‌ها دارای بیشترین میانگین با امتیاز ۷/۸ و فراهم‌سازی دسترسی یکسان به اطلاعات مالی دارای کمترین میانگین با امتیاز ۲/۳ است.

جدول ۸- شاخص‌های توصیفی مؤلفه‌های بُعد فرهنگ‌سازی و آموزش

متغیرها	میانگین	انحراف معیار	کجی	کشیدگی
گفتمان‌سازی فین‌تک در عرصه بانکداری	۴/۵	۱/۴۳	-۰/۰۹	-۱/۱۵
اعتمادسازی بین مشتریان و کاربران	۲/۳	۱/۶۴	-۰/۱۳۵	-۱/۴۳
نهادینه‌سازی فرهنگ استفاده از ابزار فین‌تک	۷/۵	۱/۷۶	-۰/۵۸	-۱/۳۲
توجه‌سازی و آموزش کارکنان	۸/۵	۱/۳۸	-۰/۰۰۴	-۱/۰۹

همان‌طور که در جدول (۸) نشان داده شده است، توجه‌سازی و آموزش کارکنان در بُعد فرهنگ‌سازی و آموزش دارای بیشترین میانگین با امتیاز ۸/۵ و اعتمادسازی بین مشتریان و کاربران دارای کمترین میانگین با امتیاز ۲/۳ به دست آمده است.

جدول ۹- شاخص‌های توصیفی مؤلفه‌های بُعد مشتری مداری

متغیرها	میانگین	انحراف معیار	کجی	کشیدگی
شناسایی نیازهای مشتریان صنعت بانکداری	۷/۳	۱/۵۵	-۰/۰۲	-۱/۴۵
کیفیت خدمات بانکی	۳/۵	۱/۴۳	-۰/۰۰۹	-۱/۱۷
تسریع و تسهیل خدمات بانکی	۶/۵	۱/۶۲	-۰/۱۳	-۱/۳۶

همان‌طور که در جدول (۹) نشان داده شده است، شناسایی نیازهای مشتریان صنعت بانکداری در بُعد مشتری مداری دارای بیشترین میانگین با امتیاز ۷/۳ و کیفیت خدمات بانکی دارای کمترین میانگین با امتیاز ۳/۵ است.

جدول ۱۰- شاخص‌های توصیفی مؤلفه‌های بُعد فرآیندمحوری

متغیرها	میانگین	انحراف معیار	کجی	کشیدگی
فرآیند تجمیع داده‌های مالی	۳/۵	۱/۸۷	-۱/۰۱	-۰/۰۴
فرآیند شفاف‌سازی اطلاعاتی	۸/۴	۱/۶۴	-۱/۳۹	۰/۵۴
فرآیند بهنگام‌سازی اطلاعات	۴/۳	۱/۲۹	-۰/۱۱	-۱/۷۰
فرآیند ایمن‌سازی اطلاعات	۵/۷	۱/۶۲	-۰/۱۳	-۱/۳۶
فرآیند جذب سرمایه‌های مالی	۴/۵	۱/۶۴	-۰/۱۳۵	-۱/۴۳
فرآیند بهره‌برداری از دانش تخصصی مالی	۲/۹	۱/۷۶	-۰/۵۸	-۱/۳۲
فرآیند شخصی‌سازی اطلاعات	۳/۷	۱/۶۴	-۰/۱۳۵	-۱/۴۳

همان‌طور که در جدول (۱۰) نشان داده شده است، فرآیند فرآیند شفاف‌سازی اطلاعاتی در بُعد فرآیندمحوری دارای بیشترین میانگین با امتیاز ۸/۴ و فرآیند بهره‌برداری از دانش تخصصی مالی دارای کمترین میانگین با امتیاز ۲/۹ است.

جدول ۱۱- شاخص‌های توصیفی مؤلفه‌های بُعد ابزارها، تسهیلات و مشوق‌ها

متغیرها	میانگین	انحراف معیار	کجی	کشیدگی
تقویت نرم افزارها و سامانه‌های بانکی	۴/۶	۱/۳۷	۰/۰۸	-۱/۷۳
استقرار کانال‌های ارتباطی	۷/۳	۳/۲۵	-۱/۲۸	۰/۵۷
تقویت زیرساخت‌های فناوری اطلاعات	۸/۲	۱/۸۷	-۱/۰۱	-۰/۰۴

همان‌طور که در جدول (۱۱) نشان داده شده است، تقویت زیرساخت‌های فناوری اطلاعات در بُعد ابزارها، تسهیلات و مشوق‌ها دارای بیشترین میانگین با امتیاز ۸/۲ و تقویت نرم افزارها و سامانه‌های بانکی دارای کمترین میانگین با امتیاز ۴/۶ می‌باشد. پس از فرآیند فراترکیب و صحه‌گذاری ابعاد و مؤلفه‌های همکاری صنعت بانک‌داری و فین‌تک نسبت به طراحی الگوی مفهومی پژوهش اقدام شد. الگوی مفهومی اولیه‌ی پژوهش، در شکل (۲) نشان داده شده است:

با توجه به شکل (۲)، بر اساس مطالعات صورت گرفته و مصاحبه با خبرگان صنعت بانکداری، الگوی مفهومی پژوهش در شش بُعد شامل "سیاست‌گذاری"، "زیرساخت‌ها"، "فرهنگ‌سازی و آموزش"، "مشتری محوری"، "فرآیند محوری" و "ابزارها، تسهیلات و مشوق‌ها" ارائه گردید.

جدول ۱۲- میانگین نمرات ابعاد و عوامل

میانگین	متغیرها	میانگین	ابعاد
۴/۵	تدوین دستورالعمل‌ها مطابق با استانداردهای فین‌تک	۷/۵	سیاست‌گذاری
۴/۳	تدوین خط مشی‌های بانکداری الکترونیک		
۸/۵	تدوین قوانین حفظ اطلاعات و امنیت اطلاعاتی		
۳/۵	تدوین نقشه راه مبتنی بر فین‌تک		
۵/۷	همسویی و هم‌راستایی اقدامات در صنعت بانکداری مطابق با الزامات فین‌تک		
۵/۵	تسهیل دسترسی به اطلاعات	۶/۸	زیرساخت‌ها
۷/۸	نحوه نمایه‌سازی اطلاعات مالی		
۳/۵	استقرار موتور جستجو		
۲/۴	دیجیتالی شدن داده‌های بانکی		
۷/۵	شفافیت اطلاعاتی		
۲/۳	فراهم‌سازی دسترسی یکسان به اطلاعات مالی		
۶/۴	تسریع دستیابی به اطلاعات مالی		

میانگین	متغیرها	میانگین	ابعاد
۴/۵	گفتمان سازی فین تک در عرصه بانکداری	۷,۱	فرهنگ سازی و آموزش
۲/۳	اعتمادسازی بین مشتریان و کاربران		
۷/۵	نهادینه سازی فرهنگ استفاده از ابزار فین تک		
۸/۵	توجه سازی و آموزش کارکنان		
۷/۳	شناسایی نیازهای مشتریان صنعت بانکداری	۵,۶	مشتری مداری
۳/۵	کیفیت خدمات بانکی		
۶/۵	تسریع و تسهیل خدمات بانکی		
۳/۵	فرآیند تجمیع داده های مالی	۶,۵	فرآیند محوری
۸/۴	فرآیند شفاف سازی اطلاعاتی		
۴/۳	فرآیند بهنگام سازی اطلاعات		
۵/۷	فرآیند ایمن سازی اطلاعات		
۴/۵	فرآیند جذب سرمایه های مالی		
۲/۹	فرآیند بهره برداری از دانش تخصصی مالی		
۳/۷	فرآیند شخصی سازی اطلاعات		
۴/۶	تقویت نرم افزارها و سامانه های بانکی	۶,۷	ابزارها، تسهیلات و مشوق ها
۷/۳	استقرار کانال های ارتباطی		
۸/۲	تقویت زیرساخت های فناوری اطلاعات		

نتیجه گیری و پیشنهادات

محقق در راستای احصا و شناسایی عوامل مؤثر بر همکاری صنعت بانکداری و فین تک، از طریق مصاحبه با خبرگان اقدام نمود. به این منظور، ۱۰ سؤال تخصصی طراحی گردید و با خبرگان صنعت بانکداری مصاحبه به عمل آمد و منتج به شناسایی عوامل در قالب شش بُعد اساسی گردید. این ابعاد شامل "سیاست گذاری"، "زیرساخت ها"، "فرهنگ سازی و آموزش"، "زیرساخت ها"، "فرآیند محوری" و "ابزارها، تسهیلات و مشوق ها" می باشد. نتایج به دست آمده در این بخش، با نتایج تحقیقات ثانوری فرد و همکاران (۱۳۹۸)، که به ارائه الگوی کسب و کار بانکداری مبتنی بر فین تک پرداخته است دارای اشتراک است. نیک بین و همکاران (۱۳۹۷) در تحقیق خود به ارائه ی مدل کسب و کار در حوزه ی کسب و کارهای الکترونیکی در

صنعت بانکداری پرداخت که با نحوه‌ی طراحی مدل تحقیق حاضر دارای اشتراک و همسویی می‌باشد. براساس یافته‌های تحقیق، پیشنهادات ذیل به منظور پیاده‌سازی فین‌تک در صنعت بانکداری ارائه می‌شود:

۱. سیاست‌گذاری به‌عنوان مهمترین و با اهمیت‌ترین متغیر در همکاری بانک و فین‌تک شناسایی شده است، بدین منظور پیشنهاد می‌شود:

۱-۱. بانک‌ها، به منظور تعیین حدود و ثغور فعالیت‌ها در عرصه فین‌تک سند سیاست‌گذاری فین‌تک تدوین کنند و همچنین ضروری است برخی از قوانین موجود در صنعت بانکداری نیاز به اصلاح و بهینه‌سازی شوند.

۲-۱. در راستای پیاده‌سازی فین‌تک، تدوین دستورالعمل‌ها، بخشنامه‌ها و روند اجرای صحیح مفاد مرتبط با فین‌تک مورد بررسی قرار گیرد.

۳-۱. بانک مرکزی به منظور هم‌راستایی، همسویی و جهت دهی تمامی فعالیت‌ها، سیاست‌های اجرایی متناسب با نیازمندی‌های فین‌تک را تدوین و به تمامی ارکان اجرایی صنعت بانکداری ابلاغ نماید.

۲. ساز و کارهای مناسب به منظور طراحی نظام ارزیابی عملکرد از استارت‌آپ‌های مالی در صنعت بانکداری می‌تواند ورود به عرصه فین‌تک را تسهیل نماید، طراحی شود.

۳. برنامه‌های بلندمدت و کوتاه‌مدت به منظور شاخص‌گذاری مؤثر در راستای نظارت‌های دوره‌ای بر تحولات بانکی جهت تطابق با الزامات فین‌تک در قالب نقشه راه فین‌تک ضروری و اجتناب ناپذیر است.

۴. ساختار کلان اقتصادی ایران و محدودیت‌های بین‌المللی به‌عنوان عامل مؤثر در همکاری مورد توجه قرار بگیرد.

۵. فرهنگ‌سازی، ارتقای دانش و مهارت و به روز بودن سواد دیجیتالی نظام بانکی کشور به منظور توسعه همکاری‌ها بین بانک‌ها و فین‌تک‌ها از نیازهای مهم این نظام و صنعت می‌باشد.

۶. اصلاح ساختار سازمانی بانک‌ها و چابک‌سازی تصمیم‌سازی و تصمیم‌گیری در این صنعت مورد توجه قرار بگیرد

۷. تدوین، پیاده‌سازی و اعلام عمومی برنامه‌ها و فرآیندهای حمایتی و همکاری بانک‌ها با فین‌تک‌ها به منظور شفاف‌سازی و مشخص بودن نحوه تعامل و همکاری.

۸. آگاه کردن جامعه از مزیت‌ها و کاربردهای فین‌تک‌ها و ارتقای دانش و سواد دیجیتالی جامعه و تشویق آنها به استفاده از ابزارهای مدرن و فین‌تک‌ها توسط بانک مرکزی، بانک‌ها، فین‌تک‌ها، رسانه و صدا و سیما از موارد مورد توجه می‌باشد.

منابع

- آقاجانی، حسنعلی، شریعتی، زینت، حسینی، ابوالحسن (۱۴۰۰). تبیین روند تکاملی و مؤلفه‌های مؤثر بر مدل کسب و کارهای الکترونیکی در استارت‌آپ‌های ایرانی. فصلنامه بهبود مدیریت، شماره ۴۷.
- رضایی، محمد و پاک پور، لیلا، (۱۳۹۷)، فین‌تک‌ها و چشم‌انداز آن در امور بانکداری ایران، چاپ اول، تهران، نشر نسل روشن،
- رجبی قیداری، علی، (۱۳۹۷)، ارائه الگوی بهینه به‌کارگیری تکنولوژی مالی در حوزه پرداخت الکترونیکی با تأکید بر بازاریابی الکترونیکی در بانک پاسارگاد، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه خوارزمی.
- قائمی، محمدرضا. دهقان، محمدعلی، سادات مرادی، نرجس. (۱۳۹۷). بررسی وضعیت استارت‌آپ‌های بانکی در حوزه خدمات نوین بانکداری. فصلنامه اقتصاد بانکداری اسلامی.
- ثانوی فرد، رسول، حمیدی زاده، علی. (۱۳۹۸). الگوی کسب و کار بانکداری الکترونیک مبتنی بر ظهور فین‌تک‌ها و استارت‌آپ‌های مالی. فصلنامه مدیریت توسعه فناوری، دوره ۷، شماره ۲، ۱۹۸-۲۴۵
- الحسینی، رحیم. (۱۴۰۰). مهندسی مالی و تاب‌آوری با تمرکز بر ابزارها و استارت‌آپ‌های مالی، کنفرانس ملی تاب‌آوری مالی.
- مرادی، شیوا. نادری، نادر. دل انگیزان، سهراب. (۱۳۹۹). بررسی فرآیند توسعه استارت‌آپ‌های فین‌تک در ایران، فصلنامه توسعه کارآفرینی. دوره ۱۳، ۱۲۱-۱۴۰
- رهنمای رودپشتی، فریدون. (۱۳۹۸). مدیریت ریسک در کارآفرینی و کسب و کارهای نوین (استارت‌آپ‌ها): ضرورت رونق تولید در اقتصاد ایران، همایش مالی اسلامی.
- نیک بین، حسین. بدیع زاده، علی. داوری، علی، حسینی نیا، غلامحسین. (۱۳۹۷). ارائه مدل کسب و کار مؤثر در حوزه کسب و کارهای الکترونیکی با روش شبکه خزان. فصلنامه توسعه فناوری، دوره ۶، شماره ۱، ۱۳۷-۱۵۹

Agajani, H. Shariati, Z & Hosaini, A. (2020). Explaining the evolutionary process and components affecting the e-business model in iranian startups. *Journal of Improvement Management*, 14(47), 127-147

Ahosaini, R. (2021). Financial Engineering and Resiliency with a focus on financial tools and startups, National Financial Resiliency Conference

Alt, R., & Puschmann, T. (2012). The rise of customer-oriented banking - electronic

- markets are paving the way for change in the financial industry. *Electronic Markets*, 22(4), 203-215. <https://doi.org/10.1007/s12525-012-0106-2>
- Behr, P., & Schmidt, R. H. (2015). *The German Banking System: Characteristics and Challenges*. 32
- Benedict J. Drasch, Andr'e Schweizer, Nils Urbach. (2018). Integrating the 'Troublemakers': A Taxonomy for Cooperation between Banks and Fintechs. *Journal of Economics and Business*, 100, 26-42
- Benlian, A., Hess, T., & Leimeister, J. M. (2014). Business Models. *Business & Information Systems Engineering*, 6(1), 45-53.
- Benlian, A., Hess, T., & Leimeister, J. M. (2014). Business Models: An Information Systems Research Agenda. *Business & Information Systems Engineering*, 6(1), 45-53.
- Bhandari, V. (2021). Banking and Financial Services Industry in the Wake of Industrial Revolution 4.0: Challenges Ahead, *Journal of Disruptive Innovation and Digital Transformation in Asia*.
- Brett, king. (2018). *Bank 4.0 Banking Everywherr, Never at a Bank*. 1 edition. Singapore. Marshall Cavendish Business
- Capgemini. (2017). *World Fiintech Repore 2017*. https://www.capgemini.com/wp-content/uploads/2017/09/world_fintech_report_2017.pdf
- Chesbrough, H. (2004). *Managing Open Innovation*. *Research Technology Management*, 47(1), 23-26.
- Chist, Susanne & barberis, janos. (2016). *The FinTech Book: The Financial Technology Handbook for Investors, Entrepreneurs and Visionaries*. Chichester, West Sussex, United Kingdom: John Wiley & Sons Ltd.
- Cremades Alejandro. (2016). *The Art of Startup Fundraising*. Hoboken, New Jersey. John Wiley & Sons, Inc
- Gai k., Qiu M., Sun X. (2018). A survey on FinTech. *Journal of Network and Computer Applications*. 103,262-273
- Ghaemi, M. Dehgan, M & Sadatmoradi, N. (2018). Analyzing the status of banks start-ups in the field of innovatine services. *Islamic Banking Economics Quarterly*.6 (20) :119-139.
- Habibi, Arash., Sarafrazi, Azam., Izadyar, Sedigheh (2014). Delphi Technique Theoretical Framework in Qualitative Research, *The International Journal Of Engineering And Science (IJES)*. Volume 3. Issue 4
- Haycock Jamesr Richmond Shane. (2015). *Bye bye banks? Howe Retail Banks are Being Displaced, Diminishid and Disintermediated by Tech Startups - and What They Can Do to Survive*.1 edition. USA. Wunderkammer
- Hickey, G 1997, *The use of literature in grounded theory*, *Nursing Times Research*, vol. 2, No.5.

- Hill, John. (2018). *Fintech and the Remaking of Financial Institutions*. USA. Elsevier Inc
- Hirt, M., & Willmott, P. (2014). *Strategic Principles for Competing in the Digital Age*. McKinsey Quarterly, 1-13.
- Jaubert, M., Marcu, S., Ullrich, M., Malbate, J.-B., & Dela, R. (2014). *Going Digital: The Banking Transformation Roadmap*.
- Lee In, Shin Yong Jae. (2018). Fintech: Ecosystem, business models, investment decisions, and challenges. *Business Horizons*, 61,1, 35-46
- Linstone, H.A. and Turoff, M. (Eds.) (2002), *The Delphi Method: Techniques and Applications*, Addison-Wesley Publishing Company Inc
- Mariotti, P., & Ricotta, S. (1986). *Diversification, Agreements Among Firms and Innovative Behaviour*. Proceedings of the International Conference on Innovation Diffusion, Venice, Italy.
- Mariti, P., & Smiley, R. H. (1983). *Co-operative Agreements and the Organization of Industry*. *The Journal of Industrial Economics*, 31(4), 437-451.
- Marous, J. (2013). *Top 10 Retail Banking Trends and Predictions for 2014*. Retrieved from <http://thefinancialbrand.com/36367/2014-top-bank-trends-predictions-forecast-digital-disruption/>
- Mello, J & Flint, D 2009, A refined view of Grounded Theory and its application to logistics research. *Journal of Business Logistics*, vol. 30, No.1.
- Moore, J. F. (1993). *Predators and prey: A new ecology of competition*. *Harvard Business Review*, 71(3), 75-83. Retrieved from <http://blogs.harvard.edu/jim/files/2010/04/Predators-and-Prey.pdf>
- Moradi, SH, Naderi, N & Delangiz, S. (2020). *Analyzing Fintech Startups Development Process in Iran*. *Journal of Entrepreneurship Development*, 13, 121-140
- Nikbeen, H, Badiezadeh, A, Davodi & Hosaininya, GH. (2018). *An Effective Business Model in the Field of Electronics Business Using Repertory Grid Technique*. *journal of Technology Development Management*, 6(1), 137-159.
- OECD Oslo Manual. (2005). *Proposed Guidelines for Collecting and Interpreting Technological Innovation Data*. Paris.
- Olanrewaju, T. (2014). *The Rise of the Digital Bank*. *McKinsey on Business Technology*. (33).
- Porter, M. E. (2001). *The Technological Dimension of Competitive Strategy*. In R. Burgelman & H. Chesbrough (Eds.), *Research on Technological Innovation, Management and Policy*. Greenwich, CT: JAI Press.
- Porter, M. E., & Fuller, M. B. (1986). *Coalitions and Global Strategy*. *Competition in Global Industries*, Harvard Business. School Boston
- Rahnamaye Rodposhti, F. (2019). *Risk management in entrepreneurship and new businesses (startups): the necessity of production boom in Iran's economy*, Islamic Finance Conference.

- Rajabi geydari, A. (2018). Providing the optimal model of using financial technology in the field of electronic payment with an emphasis on electronic marketing in Pasargad Bank. Master's thesis, Kharazmi University
- Rezaee, M & Pakpour, L. (2018). Fintechs and its perspective in banking affairs of Iran. 1th, Tehran, Nassle Rovshan
- S. Moccia, M.R. Garcia. (2021). Fintech Strategy: e-reputation. in International Journal of Intellectual Property Management ·
- Sanavifard, R & Hamidzadeh, A. (2019). Introducing a New E-Banking Model Based on the Rise of FinTechs and Startups. journal of Technology Development Management, 7(2), 198-245
- Schmidt, R. H., & Krahnen, J. P. (2004). The German Financial System: Oxford University Press.
- Skam, J., Dickerson, J., & Masood, S. (2015). The Future of Fintech and Banking: Digitally disrupted or reimaged? Retrieved from <http://www.fintechinnovationlablondon.co.uk/media/730274/AccentureThe-Future-of-Fintech-and-Banking-digitallydisrupted-or-reima-.pdf>
- Stone Fish, L., & Busby, D. M. (2005). The Delphi method. In D. M Sprenkle and F.P. Piercy Research Methods in Family Therapy, 238-253.
- Tornjanski, V., Marinković, S., Săvoiu, G., & Čudanov, M. (2015). A Need for Research Focus Shift: Banking Industry in the Age of Digital Disruption. *Econophysics, Sociophysics & Other Multidisciplinary Sciences Journal*, 5(3), 11-15.
- Truon Oanhg. (2016). "How Fintech Industry Is Changing the World". Master degree Thesis. Centria University of Applied Sciences.
- Utterback, J. M., & Abernathy, W. J. (1975). A Dynamic Model of Process and Product Innovation. *Omega*, 3(6), 639-656.
- Waupsh John. (2017). Bankruption How Community Banking Can Survive Fintech. 1 edition. Hoboken, New Jersey. Published by John Wiley & Sons, Inc
- Wonglimpiyarat Jarunee. (2018). Challenges and dynamics of FinTech crowd funding: An innovation system approach. *Journal of High Technology Management Research*, 29,1,98-108
- Zimmer, L. (2006). Qualitative meta-synthesis: a question of dialoguing with texts, *Journal of Advanced Nursing*. 53(3) 311-318

